

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 28 januari 1942 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående militieombudsmansämbetets förvaltning under år 1941.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diaries, vilka år 1941 förts i nämnda expedition, dels protokoll över militieombudsmannens inspektioner och av tjänstemän vid expeditionen efter hans förordnande företagna tjänsteresor under året, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte hava på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet tillhanda.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen antecknas till en början, att sedan militieombudsmannen Frans Gustaf Sture Centerwall den 14 juli 1941 under åberopande av sjukdom av sagt sig sitt uppdrag från och med påföljande dag, häradshövdingen Ivar Lamech Wieslander jämlikt § 98 regeringsformen och § 68 riksdagsordningen i sin egenskap av militieombudsmannens ställföreträdare övertagit militieombudsmansämbetet samt att den 7 november 1941 Wieslander utsetts till militieombudsman och revisionssekreteraren Johan Axel Erland Nordenfalk till hans ställföreträdare.

Centerwall har begagnat sig av semester under tiden från och med den 10 till och med den 14 juli 1941, och Wieslander har åtnjutit semester under tiden från och med den 24 november till och med den 7 december 1941 ävensom den 23 i sistnämnda månad. Med stöd av bestämmelserna i 17 § andra stycket i den för militieombudsmannen gällande instruktionen har Centerwall inkallat Wieslander i hans egenskap av militieombudsmannens ställföreträdare att under tiden från och med den 23 maj till och med den 7 juni 1941 förrätta de å militieombudsmansämbetet an-

kommande göromålen med undantag för vissa ärenden. Med stöd av samma bestämmelser har Nordenfalk såsom militieombudsmannens ställföreträdare tjänstgjort jämte Wieslander under tiden från och med den 8 till och med den 20 december 1941. De ärenden, som av Centerwall handlagts under den tid Wieslander sålunda tjänstgjort jämte honom, äro ärendena d. nr 239/1939 angående vissa missförhållanden vid gasmaskfabriken i Åker samt d. nr 468/1941 angående entledigandet av kaptenen Peter Stein såsom arbetsofficer vid försvarsväsendets kemiska anstalt. Under den tid Nordenfalk tjänstgjort jämte Wieslander har denne handlagt ärendena d. nr 808/1940 angående vissa förskingringar vid Stockholms luftvärnsregemente, d. nr 150/1941 angående vissa förskingringar vid Sollefteå försvarsområde, d. nr 638/1941 och 817/1941 angående felaktiga inkallelser samt d. nr 1010/1941 angående vissa förhållanden vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg.

Enligt vad i berättelsen härefter omförmäles hava under år 1941 inspektionsresor av militieombudsmannen företagits till Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Västmanlands och Västerbottens län.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen biträts av byråchefen och byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen. För granskningen av vissa kassaförvaltningars räkenskapshandlingar har militieombudsmannen såsom biträde anlitat en förutvarande intendenturofficer. Vid inspektionen av truppförband hava krigsrättsprotokollen, protokollen angående disciplinära bestraffningar, de militära straffregistren, anteckningsböckerna över meddelade tillrättavisningar, kassaförvaltningens räkenskapshandlingar samt handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelsen granskats. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt vården av kaserner och materiel, åt hygieniska förhållanden, utspisningen och socialvården. I samband med inspektionerna av truppförband hava även arrestlokalerna besökts.

Över de under året handlagda ärendena meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1941 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1941 från år 1940 balanserade ärenden till ett antal av 227

Under år 1941 tillkommo ärenden till följande antal:
enligt allmänna diariet 1,216
enligt diariet över hemliga ärenden 131

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1941, utgör alltså 1,574

De ärenden, som tillkommit under år 1941, utgöras av:
ärenden inkomna från myndighet 52

klagomål eller framställningar från enskilda	881
ärenden uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombuds- mannen åliggande granskning	378
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.	36
Summa	1,347.

Av de från år 1940 balanserade 227 ärendena ha 143 utgjorts av klagomål eller framställningar från enskilda samt 76 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning m. m. Ett ärende tillhörde gruppen »militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.»; 7 ärenden hade inkommit från myndighet.

Till behandling under år 1941 ha alltså förelegat 59 ärenden, som inkommit från myndighet, 1,024 klagomål eller framställningar från enskilda, 454 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning m. m., samt 37 organisations- och förvaltningsärenden, tillhopa 1,574 ärenden.

Av dessa ärenden ha	
till annan myndighet hänvisats	3
utan åtgärd avskrivits	21
på grund av återkallelse avskrivits	14
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning av- skrivits	657
på grund av att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna	195
föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd	67
föranlett framställning till Konungen eller till departementschef	41
föranlett annan åtgärd	379
och äro vid 1941 års utgång	
under utredning	134
på militieombudsmannens prövning beroende	63
Summa	1,574.

Av hela antalet under år 1941 till behandling föreliggande ärenden (1,574) ha under året slutbehandlats 1,339 medan till följande år balanserats 235.

Av de anhängiggjorda åtalen (därmed jämförliga ärenden) voro vid 1941 års början ännu icke slutligt prövade	11
anhängiggjordes under år 1941	37
Summa	48.

Av dessa åtal	
ha under året slutligen avgjorts	30
äro vid årets slut på prövning beroende	18
Summa	48.»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor:

redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder,

redogörelse för vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd, samt

redogörelse för vissa framställningar, som av militieombudsmannen gjorts till Konungen m. m.

Beträffande åtalen hava redogörelser ansetts böra lämnas endast för sådana, vilka, såvitt vid ämbetsberättelsens färdigställande varit känt, under året prövats av första domstol. Med hänsyn bland annat till det stora antalet mål har en avsevärd förkortning av redogörelserna genomförts i förhållande till föregående år.

I avdelningen »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» hava huvudsakligen medtagits sådana ärenden, vilka på grund av de däri föreliggande spörsmålen ansetts hava intresse utöver de enskilda fallen.

Under rubriken »Redogörelse för vissa framställningar till Konungen m. m.» redogöres för de åtgärder, som under år 1941 vidtagits i anledning av fyra tidigare av militieombudsmannen till Konungen avlätna skrivelser. Vidare omförmälas av militieombudsmannen nedannämnda dagar under år 1941 avlätna framställningar, nämligen

den 31 januari till Konungen angående gällande rekvisitionslagstiftning och dess tillämpning;

den 3 mars till Konungen angående viss omorganisation av fältkrigsrätterna;

den 18 mars till statsrådet och chefen för socialdepartementet angående ändring av bestämmelserna i normalinstruktionen för polispersonal i fråga om anställning vid polisväsendet av personal som varit fast anställd vid marinen;

den 26 mars till Konungen angående förläggningsförhållandena vid ett truppförband som under vintern 1940—41 varit förlagt till övre Norrland;

den 31 mars till Konungen angående vissa brister å en nyuppförd stallbyggnad vid Norrbottens regemente;

den 4 april till Konungen angående bestämmelserna i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes rörande sättet för anförande av besvär över fältkrigsrätts utslag;

den 12 maj till Konungen angående regleringen av järnvägstrafiken med hänsyn till den inkallade militära personalens behov;

den 19 maj till Konungen angående kommendering av militär handräckningspersonal till tjänstgöring vid officers- och underofficersmässar;

den 21 maj till Konungen angående militär personals deltagande i uniform i demonstrationståg den 1 maj 1941;

den 29 maj till Konungen angående befattningen som arbetsofficer vid försvarsväsendets kemiska anstalt;

den 21 juni till Konungen angående samvetsömna värnpliktiga och deras tjänstgöring;

den 13 september till Konungen angående samvetsömman värnpliktigas skyldighet att bära uniform;

den 4 november till Konungen angående det s. k. redogörareansvaret; samt

den 6 november till Konungen angående felaktiga intyg i ärenden rörande indrivning av utskylder hos vissa skattskyldiga.

Därjämte redogöres under sistnämnda avdelning för två av militieombudsmannen under år 1941 till Konungen avgivna yttranden, nämligen

den 2 maj angående en av arméförvaltningen gjord framställning rörande tiden för anförande av besvär över fältskyldsrätts utslag; samt

den 21 maj över förslag till föreskrifter rörande de disciplinära förhållandena inom hemvärdet.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 28 januari 1942.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Wagnsson, Eskhult, Theodor Magnusson, Ahlqvist, Thörnberg* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Olsson* i Mellerud, *Björling, Lindberg* i Stockholm, *Nilson* i Eskilstuna, *Andersson* i Mölndal, *Birke* och *Gustafsson* i Lekåsa.
